

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo (nauja redakcija)(COM(2021) 558 *final* – 2021/0203 (COD))

(2022/C 152/22)

Pranešėja **Alena MASTANTUONO**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2021 9 13 Europos Sąjungos Taryba, 2021 9 20
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 194 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 12 9
Plenarinė sesija Nr.	565
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	118 / 1 / 3

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos išdėstymo nauja redakcija, nes jame nagrinėjama veiksmų sritis, kuri yra labai svarbi siekiant visiškos ES ekonomikos ir visuomenės nepriklausomybės nuo iškastinio kuro.

1.2. EESRK palankiai vertina tai, kad naujasis ES tikslas yra privalomas. EESRK supranta, kad vis aukštesnius ES energijos vartojimo efektyvumo tikslus ir reikalavimą, kad valstybės narės iki 2030 m. 9 % sumažintų suvartojamą energiją, palyginti su 2020 m. orientacinio scenarijaus projekcijomis, yra sunku įvykdyti ir jie yra plataus užmojo. Remiantis 2020 m. pažangos ataskaita ⁽¹⁾, tik 12 valstybių narių daugiau ar mažiau pasiekė savo nacionalinius orientacinius 2020 m. tikslus.

1.3. COVID-19 pandemija pakenkė kolektyvinėms ES pastangoms ir neabejotinai turės daugiau pasekmių siekiant įgyvendinti aukštesnius tikslus. Visos valstybės narės turės dėti daugiau pastangų nacionaliniams orientaciniams tikslams pasiekti ir reikėtų atsižvelgti į skirtingas kiekvienos valstybės narės aplinkybes.

1.4. EESRK pakartoja savo poziciją nuomonėje dėl Europos klimato teisės akto ⁽²⁾, kad turėtų būti siekiama kuo didesnio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo kuo mažesnėmis socialinėmis ir ekonominėmis sąnaudomis. EESRK rekomenduoja prirėkus derinti su gerai reguliuojama rinka ir reguliavimo priemonėmis suderinamas priemones, įskaitant finansines priemones, remiamas pagal daugiametę finansinę programą ir priemonę „Next Generation ES“, siekiant prisidėti prie veiksmingesnės energetikos aplinkos.

1.5. EESRK palankiai vertina viešojo sektoriaus, įskaitant vietos ir regionų valdžios institucijas, pagrindinį vaidmenį, nustatytą pasiūlytoje naujos redakcijos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje, ir pabrėžia, kad tam reikės pakankamos finansinės ir techninės pagalbos bei kvalifikuoto personalo. Komitetas pritaria viešajame sektoriuje taikytinoms su renovacija ir energijos vartojimo mažinimu susijusioms priemonėms ir mano, kad jos padeda statybos sektoriui, ypač MVĮ, ir skatina plėtoti bei diegti naujas technologijas ir kurti darbo vietas pagal pastatų renovacijos bangos strategiją.

1.6. EESRK taip pat palankiai vertina didesnę dėmesį vartotojų informavimui ir įgalėjimui, pavyzdžiui, sutartinių reikalavimų arba aiškios ir suprantamos kalbos vartojimo srityse. Jis pabrėžia svarbų pilietinės visuomenės vaidmenį informavimo kampanijose apie energijos vartojimo efektyvumo naudą.

⁽¹⁾ COM(2020) 564 *final*.

⁽²⁾ OL C 364, 2020 10 28, p. 143.

1.7. Išaugusios energijos kainos parodė, kaip staiga ir stipriai ši problema gali paveikti namų ūkius ir įmones. Anksčiau nei tikėtasi tapo akivaizdu, kokios svarbios yra priemonės, skirtos šioms išlaidoms sumažinti. Šiuo požiūriu EESRK remia paskatas ir priemones, skirtas įgyvendinti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą ir taip padėti pažeidžiamiems vartotojams ir namų ūkiams, ir pažymi, kad plataus užmojo tikslai centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo srityje gali pabloginti socialinio būsto sąlygas. Todėl Komitetas palankiai vertina pasiūlymą sukurti Socialinį klimato fondą ir ragina laikytis teisingos pertvarkos principo, kad būtų atsižvelgta į skirtingą atskirų valstybių narių situaciją.

1.8. EESRK supranta principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ tikslą ir naudą. Tačiau tai ne visada yra ekonomiškai efektyvus sprendimas. Kai kuriais atvejais gali būti efektyviau ne tausoti energiją, o gaminti ją iš saugių ir tvarių mažai anglies dioksido išskiriančių išteklių.

1.9. Komitetas ragina Europos institucijas užtikrinti *pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių* rinkinio iniciatyvų sinergiją. Jei priemonių rinkinys būtų iš esmės keičiamas, EESRK prašo ES institucijų parengti poveikio vertinimą.

2. Bendrosios aplinkybės ir faktai

2.1. Energijos vartojimo efektyvumas yra labai svarbi veiksmų sritis siekiant visiškos Sąjungos ekonomikos nepriklausomybės nuo iškastinio kuro. Siūloma naujos redakcijos Energijos vartojimo efektyvumo direktyva yra svarbi *pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių* rinkinio dalis – pagal ją įgyvendinami ES žaliojo kurso principai ir nustatomas būdas, kaip iki 2030 m. pasiekti naujus Sąjungos tikslus bent 55 % sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

2.2. Pasiūlymas yra šios platesnės politikos srities dalis ir turėtų visapusiškai derėti su kitomis *pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių* rinkinio iniciatyvomis (pvz., ES ATLPS pakeitimai, finansavimo mechanizmo pritaikymas remti priemonių rinkinio įgyvendinimą, Pastangų pasidalijimo reglamentas, Atsinaujančiųjų išteklių energijos direktyva, griežtesnės išmetamųjų teršalų normos variklinėms transporto priemonėms ir persvarstyta Alternatyviųjų degalų infrastruktūros direktyva) siekiant užtikrinti pageidaujamą darnų ES vystymąsi.

2.3. Pagrindinis pasiūlymo tikslas – sumažinti bendrą energijos suvartojimą ir išmetamųjų teršalų kiekį. Pagrindiniai jo uždaviniai yra šie: išnaudoti neišnaudotą energijos taupymo potencialą visoje ekonomikoje, atspindėti klimato politikos tikslo įgyvendinimo plane nustatytus energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslus ir nustatyti valstybėms narėms skirtas priemones, kurios atitiktų platesnio užmojo 2030 m. klimato politikos tikslą – 55 % sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį. Tai turi būti daroma tinkamai atsižvelgiant į socialinius ir tvarumo veiksnius, prisidedant prie įperkamo ir įtraukaus energijos suvartojimo, dėl kurio susitarta bendrame Porto socialinių įsipareigojimų dokumente, ir visiškai laikantis teisingos pertvarkos principo.

2.4. Pasiūlymas grindžiamas pagrindiniu principu „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, į kurį turėtų būti atsižvelgiama visuose sektoriuose neapsiribojant energetikos sistema ir įtraukiant finansų sektorį.

2.5. Naujos redakcijos direktyvoje siūloma ES lygmeniu nustatyti platesnio užmojo privalomą metinį energijos suvartojimo mažinimo tikslą. Taip pat siekiama padėti nustatyti nacionalinius tikslus, kurie beveik du kartus padidins valstybių narių metinius energijos taupymo įsipareigojimus.

2.6. Kaip katalizatorius ir pavyzdys kitiems sektoriams, viešasis sektorius turės kasmet renovuoti 3 % savo pastatų ūkio siekiant paspartinti pastatų renovacijos bangą ir vykdant prekių, paslaugų, darbų ir pastatų viešuosius pirkimus atsižvelgti į energijos vartojimo efektyvumą. Įgyvendinant abi iniciatyvas galima paskatinti kurti naujas tvarias darbo vietas ir sumažinti viešąsias išlaidas energijos suvartojimui ir sąnaudoms.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos išdėstymo nauja redakcija, nes jame nagrinėjama veiksmų sritis, kuri yra labai svarbi siekiant visiškos ES ekonomikos ir visuomenės nepriklausomybės nuo iškastinio kuro. Apskritai, norint pasiekti Paryžiaus susitarimo tikslus, reikia pertvarkyti visą klimato ir energetikos politiką. Sustiprinus energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemą šiuo tikslu taikant specialų politinių priemonių derinį bus lengviau sutelkti pertvarkai būtinas investicijas. Todėl EESRK mano, kad direktyvos peržiūra, apimanti ES bendrą energijos vartojimo efektyvumo tikslą, turėtų būti tinkamas signalas tokiai reformai.

3.2. EESRK palankiai vertina Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos laimėjimus. Be to, Komitetas gerai suvokia, kokie yra ES bendrų pastangų mažinti energijos vartojimą trūkumai.

3.3. COVID-19 pandemija pakenkė bendroms ES pastangoms ir neabejotinai turės daugiau pasekmių siekiant įgyvendinti aukštesnius tikslus. Visos valstybės narės turės dėti daugiau pastangų, kad būtų pasiekti orientaciniai nacionaliniai tikslai. EESRK rekomenduoja derinti su gerai reguliuojama rinka suderinamas priemones, pavyzdžiui, mokesčius, akcizus ir ribotas, tačiau parduodamas teises, pavyzdžiui, apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, ir, prireikus, reguliavimo priemones.

3.4. EESRK pakartoja savo nuomonėje dėl Europos klimato teisės akto ⁽³⁾ išsakytą pastabą, kad turėtų būti siekiama kuo labiau sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą mažiausiomis įmanomomis socialinėmis ir ekonominėmis sąnaudomis. Būtina rasti tinkamą pusiausvyrą, kad ES tikslai būtų pasiekti mažiausiomis bendromis sąnaudomis. Didėjant sutaupytos energijos kiekiui paprastai mažėja energijos taupymo priemonių išlaidų veiksmingumas: pirminės priemonės taikyti lengva, tačiau tolesnės priemonės yra brangesnės ir duoda blogesnių rezultatų. Pasiūlymu turėtų būti siekiama šios pusiausvyros ir užtikrinimo, kad pernelyg didelės išlaidos nebūtų perkeltos energijos vartotojams.

3.5. EESRK remia Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos įgyvendinimui skirtas paskatas ir priemones, kuriomis siekiama sumažinti pasiūlymo socialinį poveikį ir padėti pažeidžiamiems vartotojams ir namų ūkiams, kurie ypač smarkiai nukentėjo nuo COVID-19. Todėl Komitetas ypač palankiai vertina pasiūlymą sukurti Socialinį klimato fondą, kuris suteiktų papildomų finansinių išteklių, kad būtų galima išvengti didėjančio energijos nepritekliaus, ir ragina laikytis teisingos pertvarkos principo, kad būtų atsižvelgta į skirtingą valstybių narių situaciją.

3.6. Komitetas ragina Europos institucijas užtikrinti *pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių* rinkinio iniciatyvų sinergiją. Jei priemonių rinkinys būtų iš esmės keičiamas, EESRK prašo ES institucijų parengti poveikio vertinimą.

3.7. EESRK palankiai vertina direktyvoje nustatytą vadovaujamojo vaidmenį viešajam sektoriui, kuris turėtų siekti sumažinti energijos suvartojimą paslaugų ir pastatų sektoriuose. EESRK supranta, kad sunku padaryti pažangą visuose susijusiuose sektoriuose, pirmiausia transporto, viešųjų pastatų, IRT, teritorijų planavimo, vandentvarkos ir atliekų tvarkymo sektoriuose. EESRK palankiai vertina tai, kad direktyvos 6 straipsniu išplečiama renovacijos įpareigojimo taikymo sritis, įskaitant viešąsias įstaigas visais administracijos lygmenimis ir visus jų veiklos aspektus. EESRK pabrėžia, kad tam reikės pakankamos finansinės ir techninės pagalbos, taip pat kvalifikuotų darbuotojų. Todėl atsižvelgdamas į savo nuomonę dėl ES fiskalinės sistemos pertvarkymo ⁽⁴⁾, EESRK rekomenduoja viešosioms investicijoms taikyti subalansuoto biudžeto taisyklę, siekiant išsaugoti produktyvumą ir socialinį bei ekologinį pagrindą ateities kartų gerovei. EESRK ragina vietas ir regionų valdžios institucijas bendradarbiauti su centrine valdžia ir visomis statybos sektoriaus dalimis, kad būtų pasiekta sinergija ir pašalintos nereikalingos kliūtys siekiant įgyvendinti renovacijos tikslus.

3.8. EESRK pritaria viešajame sektoriuje taikytinoms priemonėms siekiant paremti statybos sektorių, ypač MVI, ir paskatinti kurti ir diegti naujas technologijas pagal pastatų renovacijos bangos strategiją. Tokie kriterijai kaip išlaidų efektyvumas ir ekonominis pagrįstumas, taip pat kokybės ir socialiniai kriterijai, turėtų būti taikomi viešuosiuose pirkimuose ir išlikti svarbūs kitose srityse siekiant užtikrinti vienodas sąlygas.

3.9. EESRK palankiai vertina tai, kad naujasis ES tikslas yra privalomas ir todėl rekomenduoja nustatant nacionalinius orientacinius tikslus taip pat atsižvelgti į skirtingą valstybių narių, be kita ko, salose esančių valstybių narių ir salų, pradinę padėtį, konkrečias nacionalines aplinkybes ir dedamas pastangas remiantis 2020 m. gruodžio mėn. Tarybos išvadomis ⁽⁵⁾.

3.10. EESRK pabrėžia glaudžias energijos vartojimo efektyvumo siekio ir priemonės „Next Generation ES“, ypač Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, sąsają. EESRK ragina didelę 37 % Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, kuri yra rezervuota žaliems projektams, dalį skirti efektyvaus energijos vartojimo projektams atsižvelgiant į realią paklausą ir poreikius kiekvienoje valstybėje narėje.

⁽³⁾ OL C 364, 2020 10 28, p. 143.

⁽⁴⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES fiskalinės sistemos pertvarkymo siekiant tvaraus ekonomikos atsigavimo ir teisingos pertvarkos, priimta 2021 10 20 (OL C 105, 2022 3 4, p. 11).

⁽⁵⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2020-INIT/lt/pdf>

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK supranta principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ tikslą ir naudą. Tačiau tai ne visada yra ekonomiškai efektyvus sprendimas ir šis principas neturėtų būti laikomas dogma. Kai kuriais atvejais gali būti efektyviau ne tausoti energiją, o gaminti ją iš saugių ir tvarių mažai anglies dioksido išskiriančių išteklių.

4.2. EESRK rekomenduotų atsižvelgti į nacionalinius skirtumus, pritaikant Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 8 straipsnyje nurodytą procentinę dalį: visoms valstybėms narėms turėtų būti taikoma ne vienodo dydžio norma, o veikiau atsižvelgiant į kiekvienos valstybės aplinkybes pritaikyta diferencijuota norma. Jei valstybėms narėms pateikiama jų įnašų į energijos vartojimo efektyvumo tikslus apskaičiavimo formulė būtų iš dalies pagrįsta BVP energijos intensyvumu, ji turėtų būti pakoreguota atsižvelgiant į pramonės dalį BVP, kad labiau išsivysčiusios šalys neatsidurtų nepalankioje padėtyje.

4.3. EESRK palankiai vertina reikalavimą, kad valstybės narės teiktų ataskaitas apie energijos vartojimo efektyvumo priemones, įskaitant jų veiksmingumą. EESRK savo ruožtu yra pasirengęs kartu su valstybėse narėse veikiančiomis pilietinės visuomenės organizacijomis, įskaitant socialinius partnerius, padėti kurti pagalbos mechanizmus nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis. EESRK pabrėžia, kad svarbu tinkamai informuoti visus suinteresuotuosius subjektus (gamintojus, tiekėjus, įrenginių valdytojus, naudotojus ir vartotojus) apie papildomus reikalavimus siekiant didesnio pritarimo energijos vartojimo efektyvumui ir sutartims dėl energijos vartojimo efektyvumo. Komitetas tikisi, kad Europos Komisija imsis aktyvaus ir vadovaujamojo vaidmens šioje srityje, ir pakartoja pilietinės visuomenės, norinčios prisidėti prie informuotumo didinimo ir informavimo kampanijų bei skatinti mokymo programas, svarbą.

4.4. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija neįtraukė privalomų auditų įpareigojimų, nes tai nustatytų sąlygas įmonių investicijų planams. Įmonės visada nori didinti energijos vartojimo efektyvumą, o energijos valdymo sistemos pasirodė esančios ekonomiškai efektyvi alternatyva auditams.

4.5. EESRK taip pat palankiai vertina didesnę dėmesį vartotojų informavimui ir įgalėjimui sutartinių reikalavimų ir aiškios bei suprantamos kalbos vartojimo srityse. Jis pabrėžia svarbų reguliavimo institucijų vaidmenį šioje srityje, ypač rinkose, kuriose yra nedaug ekonominės veiklos vykdytojų.

4.6. EESRK nuomone, labai svarbu, kad visi specialistai, palaikantys naujo požiūrio į energijos vartojimo efektyvumo politiką taikymą, būtų tinkamai parengti, kad turėtų reikiamų įgūdžių ir kvalifikacijų, kartu pripažįstant, kad šiame sektoriuje trūksta kvalifikuotų darbuotojų.

4.7. Kaip ir savo nuomonėje dėl pastatų renovacijos bangos, Komitetas pabrėžia, kad sienų ertmių ir grindų izoliacija yra veiksmingiausios išmetamą CO₂ kiekį mažinančios priemonės, taip pat paprasčiausios ir pigiausios. Tačiau net ir šios palyginti nebrangios priemonės, nors ir sumažina energijos sąnaudas, yra per brangios daugeliui būsto savininkų. Todėl EESRK pasisako už tai, kad nacionalinės Vyriausybės šioms priemonėms nustatytų subsidijų sistemą, nes jos taip pat gali padėti kurti darbo vietas. Tyrimas „Atnaujinti Europą“ rodo, kad kiekvienas į energinę pastatų renovaciją investuotas milijonas eurų vidutiniškai sukuria 18 darbo vietų ES⁽⁶⁾.

4.8. EESRK mano, kad su energijos vartojimu susijusi riba yra labai naudingas rodiklis sprendžiant tokius klausimus kaip namų ūkių vartojimo lygis, tačiau abejoja, ar vien tokiu rodikliu yra tikslinga remtis pramonės sektoriui. Priklausomybę nuo iškastinio kuro mažinančios novatoriškos technologijos dažnai išieškoja daugiau energijos negu įprastos (bet taršesnės) alternatyvos. Taikant su vartojimu susijusią ribą pramonei gali būti užkirstas kelias šio sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui, taip pat būtų keliamas pavojus pramonės gamybos rezultatams.

4.9. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad plataus užmojo tikslai centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo srityje gali paskatinti energijos nepritekliaus didėjimą, nes daug nedideles pajamas gaunančių namų ūkių naudojami socialiniu būstu, kuris paprastai valdomas centralizuotai. Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos pakeitimai neturi būti atliekami atgaline data, o pakeista efektyvaus centrinio šildymo ar vėsinimo apibrėžtis (24 straipsnis) turėtų būti taikoma ne jau naudojamoms, o tik naujoms arba atnaujintoms sistemoms.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 9 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ https://www.renovate-europe.eu/wp-content/uploads/2020/06/BPIE-Research-Layout_FINALPDF_08.06.pdf